

кришика

Биљана ДОЛЧИНОВИЋ-НЕШИЋ

ПРИЧЕ О ЈЕДНОЈ ГЕНЕРАЦИЈИ

Ен Бити: *Оно што беше моје*, изабране приче, Рад, Београд, 1994.

За двадесет година присуства на књижевној сцени, америчка књижевница Ен Бити објавила је четири романа и пет збирки прича. То су *Хладни зимски њризори* (1976), *Уклајање* (1980), *С љубављу* (1986), *Сликајући Вила* (1989), и збирке *Изобличења* (1976), *Тајне и изненађења* (1978), *Кућа у иламену* (1979), *Тамо иде ме будеш нашао* (1986), и *Оно што беше моје* (1991).

Тринаест прича у избору и преводу Владиславе Гордић представља нашој публици ову ауторку одређеног круга тема и специфичног стила. Њена интересовања се крећу око животних преокрета, падова и проблема такозване бејби-бум генерације у САД. Више не млади, често рањени и разочарани, њени јунаци покушавају да одрже привид лакоће и смирености упркос пукотинама које им је оставило животно искуство. Махом себични и конформисти, они се тешко сналазе у пријатељству и љубави, а у браку их прате усамљеност и непријатне успомене. Приче »Плејбек« и »Картиде« говоре управо о тој другој страни пријатељства и љубави – егоизму и љубомори, док је нереална жеља да се проблем избегне или потисне извор туге женских ликова у причама »Стара добра времена« и »Као стакло«.

Ликови у овој прози углавном су дати као крокији – кроз неку карактеристичну црту, виђени из једног угла, наратора или неког од јунака. Вештина је управо у томе што је за те оскудне нацрте изабран речит, често бизаран, покрет или израз који ће навестити карактер или емотивно стање јунака, попут инфантног забадања прста у колач у причи »Стара добра времена«, заштитничког покрета мужа у причи »У белој ноћи« или понашања Рут према сину у причи »Наук падања«.

Основне особине приповедачког поступка Ен Бити јесу сажетост и уздржаност. Описи су шкрти и више се ослањају на наговештаје или асоцијације које изазивају у јунацима него што прате и дочаравају саму слику. Израз је лишен симболичности и метафора, а ако се и појаве, ови елементи су детаљно рашчлањени и претворени у неку врсту теме. Такав је случај са јакном јунакиње у причи »Гравитација« коју она носи исто тако немарно и упорно као што се односи према сопственом љубавном животу. Прича »Јанус« је изграђена око односа жене и једне зделе која

10-80 5/1/82

има своју предисторију и реалну функцију у њеном животу. Та разобличена симболика истиче и баналност живота ових ликова и њихову тежњу да свет око себе до краја разумеју али не и промене.

Пречишћена до огољености, ова проза оставља утисак фрагмената реалности, забележених хладним оком камере. Сличност са филмским поступком почива и у томе што је тренутак приповедања садашњост у коју прошлост провирује кроз поступак флеш-бека. Поред тога, динамични дијалози дају овим причама и драмску димензију, померајући даље радњу и учествујући у овлашној карактеризацији ликова.

Упркос инхибираним јунацима и крајње економичном и дистанцираном приповедању, из појединих прича избија право лирско осећање. Завршни тонови прича »У белој ноћи« и »Замисли последњи дан живота« представљају најефектније обрте у овој збирци. Насловна прича је, пак, прожета симпатијом наратора према мајчином пријатељу, али та топлина исијава ненаметљиво и постепено, стварајући атмосферу разумевања и узајамне повезаности која је измакла пролазности живота.

У овом избору до изражаја је дошло управо богатство нијанси у тематски ограниченој и стилски препознатљивој прози Ен Бити.